НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет захисту рослин, біотехнологій та екології
«12» червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека праці та життєдіяльності

Галузь знань G Інженерія, виробництво та будівництво»
Спеціальність G21 «Біотехнології та біоінженерія»
Освітня програма «Біотехнології та біоінженерія»
Факультет (ННІ) захисту рослин, біотехнологій та екології
Розробники: Зубок Т.О., доц. к.с-г наук

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни Дисципліна «Безпека праці та життєдіяльності» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти необхідних компетенцій, знань, умінь і навичок для виконання професійної діяльності в умовах ризику виникнення нещасних випадків, аварій і природних небезпек. Ці фактори можуть призвести до надзвичайних ситуацій та негативних наслідків на об'єктах господарювання. Здобувачі вищої освіти повинні усвідомлювати свою відповідальність за особисту та колективну безпеку, а також важливість дотримання всіх заходів, що гарантують безпечні умови праці на робочих місцях.

Дисципліна складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - вивчення дисципліни передбачає забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за власну та колективну безпеку. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	*бакалавр*	
Спеціальність	*G21 Біотехнології та біоінженерія*	
Освітня програма	*Біотехнології та біоінженерія*	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова / вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проєкт / робота (за наявності)	-	
Форма контролю	*екзамен*	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	3	
Семестр	5-6	
Лекційні заняття	*30 год.*	*год.*
Практичні, семінарські заняття	*30 год.*	*год.*
Лабораторні заняття	*год.*	*год.*
Самостійна робота	*30 год.*	*год.*
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	*4 год.*	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни є набуття комплексних знань та навичок, які дозволять приймати обґрунтовані й доцільні рішення для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення нещасних випадків, аварій і природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об’єктах господарювання, а також набути вмінь ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду. ***Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни*** **Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни «Безпека праці та життєдіяльності»** Відповідно до типових структурно-логічних схем вищої та фахової передвищої освіти України, її вивчення базується на знаннях, отриманих під час опанування природничо-наукових, загальноосвітніх та правових дисциплін.

1. Природничо-наукові та базові дисципліни

Хімія — необхідна для розуміння властивостей токсичних, горючих та вибухонебезпечних речовин, а також хімічних процесів під час пожеж.

2. Соціально-гуманітарні та правові дисципліни

Філософія- допомагає вивчити «людський фактор», психологічні причини виникнення небезпечних ситуацій.

3. Дисципліни довузівської чи базової підготовки

Основи здоров'я / Основи безпеки життєдіяльності — шкільний або коледжний базовий курс, що закладає первинні навички самозахисту, здорового способу життя та домедичної допомоги.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю у біотехнології та біоінженерії, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів біотехнології та біоінженерії.

загальні компетентності (ЗК):

К05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

К06. Навички здійснення безпечної діяльності

К09. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР22. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	**Кількість годин**												
	денна форма							**заочна форма**					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1. ***Правове і нормативне регулювання охорони праці***													
Тема 1. Законодавство України про охорону праці	1	7	2	2			3						
Тема 2. Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства	2	5	1	1			3						
Тема 3. Основні функціональні обов'язки з охорони праці посадових осіб підприємств	3	5	1	1			3						
Тема 4. Організація навчання та перевірки знань з охорони праці	4	7	2	2			3						
Тема 5. Виробничий травматизм, причини, профілактика та порядок розслідування нещасних випадків	5	7	2	2			3						
Разом за модулем 1	31		**8**	**8**			15						
Модуль 2. ***Виробнича санітарія та гігієна праці***													
Тема 6. Небезпечні та шкідливі чинники на виробництві та джерела їх утворення. Засоби індивідуального захисту працівників	6	11	3	3			5						
Тема 7. Основи пожежної безпеки на підприємствах	7	7	1	1			5						
Тема 8. Основи електро безпеки на підприємствах	8	5	1	1			3						
Тема 9. Надання домедичної допомоги	9	6	2	2			2						

потерпілим у разі нещасного випадку													
Разом за модулем 2	29		7	7			15						
Усього годин	60		15	15			30						
Курсовий проєкт (робота)			-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин	60		15	15			30						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Законодавство України про охорону праці	3
2	Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства.	2
3	Виробничий травматизм, причини, профілактика.	2
4	Шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища	2
5	Основи пожежної безпеки на підприємствах	2
6	Основи електро безпеки на підприємствах	2
7	Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	2
	Усього	15

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація навчання з питань охорони праці на підприємствах	2
2	Розроблення інструкцій з охорони праці для працівників підприємства.	2
3	Основні функціональні обов’язки з охорони праці посадових осіб підприємств	2
4	Розслідування та ведення обліку нещасних випадків на виробництві	2
5	Засоби індивідуального захисту працівників	1
6	Дослідження основних параметрів мікроклімату виробничих приміщень	2
7	Вимірювання та нормування освітленості виробничих приміщень	1
8	Первинні засоби пожежогасіння на підприємствах АПК	1
9	Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	2
	Усього	15

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Акти, з яких складається законодавство України з охорони праці.	1

2	Категорії осіб, на які поширюється дія Закону України «Про охорону праці».	1
3	Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці.	1
4	Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.	1
5	Основні завдання та функції служби охорони праці підприємства.	1
6	Права і обов'язки працівників служби охорони праці підприємства.	1
7	Порядок проведення адміністративно-громадського контролю з охорони	1
8	Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.	1
9	Безпека під час експлуатації систем під тиском (котлів).	1
10	Безпека під час експлуатації систем під тиском (балонів).	1
11	Безпека під час виконання механічних вантажильних робіт.	1
12	Чинники електричного характеру, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	1
13	Чинники неелектричного характеру, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.	1
14	Основні величини, що визначають «невідпускний «фібриляційний струм».	1
15	Ознаки класифікації приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом.	1
16	Основні електрозахисні заходи для безпечної експлуатації електроустановок.	1
17	Основні електрозахисті методи, щоб уникнути ураження у разі пошкодження електроізоляції.	1
18	Види твердих матеріалів та рідин щодо здатності їх горіти.	1
19	Характеристика початкових форм горіння.	1
20	Характеристика основних видів первинних засобів пожежогасіння.	1
21	Дії працівників у разі виявлення пожежі на підприємстві.	1
22	Охорона праці під час роботи на множильній техніці та ПК (перелік небезпек та заходів).	1
23	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі сильної кровотечі.	1
24	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі ураження електричним струмом.	1
25	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі перелому кінцівок.	1
26	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі отруєння.	1
27	Порядок надання домедичної допомоги потерпілому у разі обмороження.	1
28	Класифікація шкідливих та небезпечних виробничих чинників.	1
29	Кольори та форма знаків безпеки праці.	1
30	Методи захисту від надмірного ультрафіолетового та інфрачервоного опромінення.	1
	Усього	30

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:
– усне або письмове опитування;
– співбесіда;
– тестування (за темами, модульне, підсумкове);
– захист практичних робіт;
– екзамен.

7. Методи навчання*:*
– метод проблемного навчання (лекція, дискусія, співбесіда);
– метод практико-орієнтованого навчання;
– кейс-метод;
– метод перевернутого класу, змішаного навчання;
– метод навчання через дослідження;
– метод навчальних дискусій та дебат;
– метод командної роботи, мозкового штурму;
– метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінюють знання здобувача вищої освіти за 100-бальною шкалою, яку переводить у національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. **Правові та організаційні питання охорони праці.**		
Практична робота 1	ПР22. Вивчити порядок проведення навчання, перевірки знань з охорони праці працівників харчових підприємств, ознайомлення з порядком реєстрації інструктажів у журналах форми 1 і 2.	14
Практична робота 2	ПР22. Ознайомитись із змістом інструкцій з охорони праці для видів робіт і професій харчових підприємств	14
Практична робота 3	ПР22. У вигляді ділової гри освоїти основні посадові обов'язки з охорони праці посадовців харчових підприємств та робітників	14
Практична робота 4	ПР22. Освоїти порядок та методику розслідування нещасних випадків на підприємстві	14
Самостійна робота 1	ПР22. Вивчити організаційні питання проведення працеохоронної діяльності на підприємстві	14
Модульна контрольна робота 1.	На основі матеріалу тем 1-4	**30**
Разом за модулем 1		**100**
Модуль 2. **Назва**		
Практична робота 5.	ПР22. У вигляді ділової гри навчитись застосовувати засоби індивідуального захисту працівників під час виконання різних робіт на підприємстві харчової промисловості	14

Практична робота 6.	ПР22. Навчитись за допомогою сучасних приладів вимірювати основні параметри мікроклімату виробничих приміщень та порівнювати з нормативними	14
Практична робота 7.	ПР22. Навчитись за допомогою сучасних приладів вимірювати та нормувати природну та штучну освітленість виробничих приміщень	14
Практична робота 8.	ПР22. Вивчити первинні засоби пожежогасіння та їх застосування на об'єктах підприємства	14
Самостійна робота 2	ПР22. Вивчити загальні вимоги електробезпеки на підприємствах харчової промисловості	14
Модульна контрольна робота 2.	На основі матеріалу тем 5-8	30
Разом за модулем 2		**100**
Навчальна робота		**70**
Екзамен/залік		**30**
Разом за курс	**(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100**	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)	**100**	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність)
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Письмові роботи повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, тимчасова непрацездатність, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканатом)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни:
- https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4190;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- підручники, навчальні посібники, практикуми;

- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни;
- відеоматеріали до лекційних занять;
- нормативні документи.

10. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Л.Е. Піскунова, А.М. Кудрявицька, Т.О. Зубок Безпека життєдіяльності та охорона праці: / Навчальний посібник для практичного вивчення дисципліни для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 "Туризм і рекреація " – Київ: ЦП «Компринт», 2024. 384с.
2. L. Piskunova, T. Zubok, I. Pryimachenko Training manual for the discipline "Safety of work and Life" for students majoring in 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". «КОМПРИНТ», 2023. 237 p
3. Л.Е. Піскунова, В.І. Бондарь, Т.О. Зубок Безпека праці та життєдіяльності: /Підручник. – Київ: ЦП «Компринт», 2022. 396с.
4. L .Piskunova, T. Zubok Safety of work and Life: Training manual for the discipline. Kyiv. 2021. 219 p.
5. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів, що навчаються за спеціальністю «D1 Облік і оподаткування» та освітньою програмою «Облік і аудит». Київ, 2025. 101 с.
6. Войналович О.В., Мотрич М.М., Єременко О.І., Зубок Т.О. Охорона праці (лабораторний практикум). Навчально-методичний посібник для підготовки фахівців ОС «Бакалавр». К.: НУБіП України. 2024. 312 с.
7. Білько Т.О. Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2023. 18 с.
8. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах. Реаніматологія : лекція. Львів, 2023. 13 с.
9. Voinalovych O.V. Basics of occupational safety and health in diagrams, tables and graphs. K. NULES, 2023. 221 p.
10. L.Piskunova; O. Yeremenko;T. Zubok; H.Serbeniuk; Z. Korzh. Scientific and methodological aspects of solid biofuel production 15(1) 2024. 3. processes in compliance with labour protection and environmental safety measures Polityka Energetyczna. EPJ – 2022. https://min-pan.krakow.pl/publikacje (Scopus);
11. Larysa Piskunova;Tetiana Zubok; Alla Klepko; Kateryna Karabach; Alina Kudryavytska. Agrolandscapes and their role in ensuring environmental security. Scsentific horizons Journal homepage: https://sciencehorizon.com.ua Scientific Horizons, 27(11), 105-117. DOI:10.48077/scihor11.2024.105 (Scopus).
12. L.E. Piskunova; S. H. Kachmarchyk Features of professional and emotional burnout of academic staff due tothe war condition in Ukraine. "Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія" №15 (1). 2024 року. DOI: 10.31548/hspedagog15(1).2024.159-171 УДС: 159.91.6138. 378.17 - https://humstudios-com-ua.translate.goog/en/journals/tom-15-1-2024
13. Л.Е. Піскунова Л.Е, Сербенюк Г.А., Голіченко. Н.Б. Вивчення рівня акустичного забруднення та його впливу на життя людини. https://doi.org/10.31548/biologiya15(1).2024.006 Отримано з Vol. 15, № 1, 2024 Сторінки 73-83
14. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок. Правові аспекти проходження медоглядів працівниками транспортної галузі. Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research. Kyiv. Ukraine. 2021, Vol. 11, ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/Tekhnica.

15. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок. Актуальність, проблеми та суперечності різних форм дистанційного навчання Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research. Kyiv. Ukraine. 2020, Vol. 11, No 2, 81-86 ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/

Інформаційні ресурси

1. Навчально-інформаційний портал НУБіП України: http://elearn.nubip.edu.ua/
2. Наукова бібліотека НУБіП України: https://nubip.edu.ua/structure/library
3. Електронні ресурси https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=455;
4. Офіційний сайт Пенсійний фонд України URL: https://www.pfu.gov.ua/
5. Офіційний сайт Держпраці. URL:https://dsp.gov.ua